

NORGES BONDELAG

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Amund Johnsrud / Sem Varhaug Sjøberg
+47 97 54 18 42 +47 97 64 59 44

Vår dato
30.01.2019
Deres dato
22.11.2018

Vår referanse
18/00818-15
Deres referanse
18/1305-1

Høringssvar - Forslag til lov om forbud mot hold av pelsdyr og forslag til ordning for økonomisk kompensasjon til pelsdyroppdrettere

Vi viser til høringsbrev og -notat om forslag til lov om forbud mot hold av pelsdyr og forslag til ordning for økonomisk kompensasjon til pelsdyroppdrettere, av 22. november 2018, og oversender med dette Norges Bondelags høringssvar.

Norges Bondelags hovedkonklusjoner:

- Det må stå fast i denne stortingsperioden at pelsdyrnæringa får fortsette sin næringsvirksomhet basert på vedtaket til Stortinget om bærekraftig utvikling fra 10. januar 2017, og at det av hensyn til forutsigbarheten for næringsutøverne ikke kan vedtas et næringsforbud mot pelsdyroppdrett i inneværende stortingsperiode. Regjeringa må derfor stoppe det igangsatte lovarbeidet.
- Det kan ikke fattes vedtak om avvikling på det grunnlaget som foreligger i høringsutkastet. Et så inngripende lovvedtak kan ikke vedtas på et mangelfullt grunnlag. Av hensyn til næringsutøvernes rettssikkerhet trengs en grundigere vurdering av de samfunnsøkonomiske konsekvensene og økonomiske konsekvenser for pelsdyrnæringa.
- Eventuelle uheldige virkninger av ei næring må håndteres gjennom regulering av virksomheten, ikke gjennom forbud begrunnet i næringas formål. Det må også gjelde for pelsdyrnæringa.
- Et eventuelt forbud mot produksjon av pels i Norge måtte bli fulgt opp med tiltak mot omsetning av importerte pelsprodukter.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5 0190 OSLO	Telefon: 22 05 45 00	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto:: 8101.05. 91392	Internett: www.bondelaget.no

- Ei tenkt avvikling av pelsdyrholdet betyr redusert landbruksdrift og næringsvirksomhet i de områdene pelsgårdene ligger. Et mulig forbud mot pelsdyrnæring i Norge vil også bryte en kjede der biprodukter/avfall blir brukt som ressurs inn i en lønnsom virksomhet, og der det skapes inntekter og verdier i et marked.
- Ved et eventuelt forbud må kompensasjonsordningen sikre at aktørene innenfor pelsdyrnæringen erstattes fullt ut for hele det økonomiske tapet som forbudet medfører. Erstatningen må beregnes individuelt for hver enkelt aktør. Ordningen må omfatte eksisterende næringsaktører pr. 15.01.2018. Anslagsvis kan dette beløpe seg til i størrelsesorden 2 mrd. kroner.
- Omstillingsspørsmålet må utredes nærmere.

Om næringsforbudet

1. Norges Bondelag er imot nedlegging av pelsnæringa

a. En brei og omfattende prosess konkluderte med bærekraftig utvikling
Innledningsvis til vårt høringssvar viser vi til det som var departementets konklusjon og anbefaling da Stortinget i januar 2017 behandla vilkåra for norsk pelsdyrnæring:

Landbruks- og matdepartementets overordnede vurdering av dyrevelferden i pelsdyrholdet er at det fortsatt finnes en rekke utfordringer, men at disse kan løses ved ytterligere innstramminger i regelverket og tiltak for å styrke etterlevelsen av dette. Pelsdyrholdet vil i likhet med annet kommersielt dyrehold fortsatt medføre begrensninger i livsutfoldelsen som ville dyr ikke har, men det følger av den overordnede vurderingen at det er mulig å ha tilstrekkelig god dyrevelferd.

Departementet mener vi i Norge har høy kompetanse hos dyreholderne, og et regelverk og en offentlig kontroll som er vel utviklet og allerede blant de beste i internasjonal sammenheng. Vi har ikke gode holdepunkter for å si at et eventuelt forbud mot pelsdyrhold vil redusere etterspørselen etter pelsdyrskinn, og selv om et slikt forbud skulle kombineres med et forbud mot import og omsetning av pelsskinn, vil dette bare føre til en marginal nedgang i etterspørselen på verdensbasis. Dette tilsier igjen at produksjonen som i dag skjer i Norge, for en stor del vil bli flyttet til andre land ved et norsk forbud mot pelsdyrhold. En slik flytting av produksjonen til land som har et annet regelverk og en annen kontroll enn oss, vil ikke bedre forutsetningene for god dyrevelferd for pelsdyrene. (Meld. St. 8 (2016 – 2017) Pelsdyrnæringen. Kapittel 7, side 38).

Flertallet på Stortinget sluttet seg til denne vurderingen og konkluderte dermed på en lang og omfattende prosess basert på den sist tilgjengelige kunnskapen om næringa og dyreholdet i norsk pelsnæring.

Vår dato Vår referanse
30.01.2019 18/00818-15

Storingsvedtaket framsto som avslutningen på et arbeid som både innbefatta den nevnte stortingsmeldinga og forut for den en brei utredning (NOU nr. 2014:15) «*Norsk pelsdyrhold – bærekraftig utvikling eller styrt avvikling? Gjennomgang av pelsdyrnæringen*».

Flertallet i utvalget som står bak denne NOU'en, gikk inn for en fortsatt bærekraftig utvikling av pelsdyrnæringa, og de mente velferden for pelsdyr vil være ivaretatt dersom regelverket etterlevs og de foreslåtte tiltakene særlig tilknyttet dyrevelferd blir fulgt opp innen rimelig tid.

Utredningen blei sendt på høring våren 2015. Dette arbeidet endte i stortingsmeldingen Meld. St. 8 (2016-2017) «*Pelsdyrnæringen*» som blei fremmet av regjeringen Solberg 4. november 2016. Regjeringen gikk da inn for å videreføre pelsdyrnæringa med flere innstramminger i regelverket for å styrke dyrevelferden.

Stortinget fattet deretter 10. januar 2017 vedtak om følgende:

«Vedtak 427

Stortinget ber regjeringen legge til grunn alternativet med bærekraftig utvikling for pelsdyrnæringen.

Vedtak 428

Stortinget ber regjeringen utforme et regelverk som har et generelt forbud mot gruppehold av mink, men åpner for gruppehold av mink på gårder som deltar i et dyrevelferdsprogram og som oppfyller strenge krav til dyrevelferd målt etter objektive og etterprøvbare dyrevelferdsindikatorer.

Vedtak 429

Meld. St. 8 (2016–2017) – om Pelsdyrnæringen – vedlegges protokollen.»

b. Forutsigbarhet

Når Norges Bondelag går mot regjeringas nye forslag om å forby pelsdyrnæring i Norge gjør vi ikke det bare fordi vi er enige med regjeringa og stortingsflertallet i deres vurdering slik den framkom i forbindelse med Stortingsmelding nr. 8. Vi mener det i tillegg er alvorlig og svært urovekkende at regjeringa nå ser vekk fra det som var formålet med å først utrede og siden gjennomføre en stortingsbehandling av pelsdyrnæringas framtid: Å bidra til forutsigbarhet. Dette er eksplisitt formulert i formålet med utredningen slik det blei fastsatt ved kongelig resolusjon i 2013:

«(...) skal være å bidra til forutsigbarhet om fremtidige rammevilkår for pelsdyrnæringen» (NOU 2014:15. Kapittel 1.3 Mandat)

Den fullstendige snuoperasjonen vi er vitne til fra regjeringas side, i og med formuleringene i Jeløya-erklæringa og Granavolden-plattformen om pelsdyrholdet, framstår ikke bare som helt ødeleggende for de mennesker og familier som har pelsdyrhold som næringsvei og inntektskilde, men i tillegg representerer den en ukultur i den offentlige

Vår dato Vår referanse
30.01.2019 18/00818-15

næringspolitikken generelt som det er svært vanskelig å akseptere faktisk kan skje i Norge i 2019.

c. Forholdet til Grunnloven § 100

Slik vi har beskrevet ovenfor forelå det en bred og omfattende prosess bak vedtaket 10. januar 2017 som var ment å skape forutsigbarhet for pelsdyrbønderne. Vedtaket var egnet til å gi pelsdyroppdretterne en berettiget forventning om å kunne fortsette sin næring. At et næringsforbud nå likevel skulle bli vedtatt, på tross av prosessen som var mellom 2013 og 2017, vil bryte med det siktemålet om forutsigbarhet som var bakgrunnen for de utredninger som blei gjennomført og avsluttet ved vedtaket 10. januar 2017.

Vedtaket fra 10. januar 2017 blei i forhandlingene som lå til grunn for Jeløya-erklæringen, og senere Granavolden-plattformen, gjenstand for behandling bak «lukkede dører». Dette etter at pelsdyrnæringa hadde vært gjennom en demokratisk og grundig prosess mellom 2013 og 2017, der næringa til slutt blei gitt forventninger om å kunne fortsette, men med begrensninger som skulle ivareta dyrevelferden. Når næringa da blir vedtatt forbudt bak lukkede dører i forhandlingene mellom regjeringspartiene i januar 2018 og januar 2019, er det ikke etter en offentlig og åpen prosess slik som i perioden 2013-2017. Fram mot vedtakene i regjeringsplattformene om nedleggelse blei det ikke tilrettelagt for en «åpen og opplyst offentlig samtale», slik som det følger av Grunnloven § 100 siste ledd. Prosessen opp mot Jeløya-erklæringen og regjeringspartienes vedtak om nedleggelse, strider med dette mot prinsippet om en demokratisk prosess med åpenhet og en reell offentlig debatt, som følger av Grunnloven. Den nåværende høringsrunden gjennomføres kun som en formalitet uten nye utredninger eller reell debatt, i motsetning til prosessen som ble gjennomført fram mot januar 2017.

Høyesterettsadvokat, grunnlovseksper, lærebokforfatter i statsrett og tidligere sivilombudsmann Arne Fliflet har, på oppdrag fra Norges Pelsdyrslag, skrevet et notat om noen av de rettslige konsekvensene ved å avvikle pelsdyrnæringa. Han uttalte følgende om dette i en artikkel i avisen Nationen 6. juni 2018 om prosessen:

«– To regjeringar har lagt til grunn at utgreiinga og behandlinga av framtida til pelsdyrnæringa tok sikte på "å bidra til føreseielege vilkår". I dette perspektivet talar gode grunnar for at stortingsvedtaket av 10. januar 2017 har gitt pelsdyrbønderne ein verna posisjon i inneverande stortingsperiode, meiner Fliflet.

– Dersom regjeringa no, i strid med vedtaket til Stortinget, ønskjer å legge til grunn at pelsdyrnæringa skal avviklast, bør det for det første skje etter ein ny open og demokratisk prosess. I så fall bør det stå fast i denne stortingsperioden at næringa får halde fram basert på vedtaket til Stortinget om "berekraftig utvikling", skriv Fliflet.»

d. Svekker tilliten til det politiske systemet

Norges Bondelag er kjent med at flere pelsdyrbønder stevner staten nå for å få avklart lovligheten av å gjøre et slikt vedtak om forbud mot ei hel næring. Dette er i seg sjøl alvorlig, uavhengig av spørsmålet om lovlighet mener vi denne saken har vel så alvorlige politiske implikasjoner. Slik vi ser det er det ingen saklige grunner for å gå fra ja til nei til

Vår dato	Vår referanse
30.01.2019	18/00818-15

norsk pelsdyrnæring i løpet av 12 måneder. Konklusjonen i stortingsmelding nr. 8, som vi siterte innledningsvis, kan gjøres gjeldende også i dag like mye som i 2017. De anførselene som pekes på i meldinga er i tillegg tatt tak i, av næringa sjøl og samarbeidspartnere. For eksempel er eksisterende utfordringer i dyreholdet planlagt løst gjennom innstramminger i dyreholdet slik det bes om. Konkret kan vi nevne opplegget med eget velferdsprogram for mink, og planlagte justeringer i hold-forskriften for pelsdyr. Begge tiltaka blei imidlertid lagt på is av LMD etter regjeringsutvidelsen i fjor.

Norges Bondelag erkjenner at i et system som det norske gjelder et politisk vedtak til et nytt fattes. Vi mener midlertid at det går en grense for hvor ustabil og uforutsigbart styresmaktene kan tillate seg å opptre før det går på tilliten løs. Dette gjelder uansett om en rein formaljuridisk vurdering skulle konkludere med at Stortinget kan fatte et lovvedtak om nedlegging.

Spesielt må dette gjelde i saker som direkte rammer enkeltmennesker og familier, og deres muligheter til å skaffe seg inntekt og bosted. Stortingsvedtaket i 2017 ga de berørte partene en forventning om at vilkåra for å drive pelsdyrnæring nå var avklart innenfor en rimelig tidshorisont. En snuoperasjon på 180 grader ett år etterpå, attpåtil uten noen forutgående ny prosess, er ikke akseptabelt.

Norges Bondelag mener at et vedtak om nedleggelse av pelsdyrnæringa i denne stortingsperioden vil svekke tilliten til det politiske systemet, som følge av vedtaket 10. januar 2017 og den deretter manglende åpne og opplyste offentlige samtalen (jf. Grunnloven § 100 siste ledd) opp mot Jeløya-erklæringen i januar 2018 og Granavolden-plattformen fra 17. januar i år. Norges Bondelag mener at det må stå fast i denne stortingsperioden at pelsdyrnæringa får fortsette basert på vedtaket til Stortinget om bærekraftig utvikling fra 10. januar 2017, og at det av hensyn til forutsigbarheten for næringsutøverne ikke kan vedtas et næringsforbud mot pelsdyroppdrett i inneværende stortingsperiode. Regjeringa må derfor stoppe det igangsatte lovarbeidet.

2. Om høringsprosessen

Høringsfristen for høringsnotatet er satt til ti uker, inkludert jul og nyttår. Norges Bondelag mener denne fristen er for kort når det gjelder et så omfattende forslag som å nedlegge en hel næring. Dette tok vi opp med departementet i vårt brev av 22. november 2018.

Den korte fristen er noe også Regelrådet poengterer i sin høringsuttalelse 21. desember 2018. Videre fremheves det i Regelrådets hørings svar flere svakheter ved forslaget:

«Departementet har belyst de lovmessige problemstillingene og det er utført en samfunnsøkonomisk analyse av virkningene. Regelrådet mener likevel at utredningen har svakheter på enkelte områder. Regelrådet stiller spørsmål ved om forutsetningene som er lagt til grunn for den samfunnsøkonomiske analysen, og analysen av tapet for næringen, er relevante og realistiske i dagens situasjon. Dette gjelder særlig forutsetningene om alternative sysselsettings- og inntektsmuligheter for de som i dag er sysselsatt i pelsdyrnæringen. Utredningen av konsekvenser for

Vår dato Vår referanse
30.01.2019 18/00818-15

dagens pelsdyroppdrettere har svakheter, og fordelingsvirkningene burde vært utredet ytterligere. En utredning av alternative utforminger av kompensasjonsordningen ville styrket beslutningsgrunnlaget.»

Norges Bondelag er enig med Regelrådet i deres vurdering av at utredningen har svakheter.

I lovforslaget er det ikke inntatt bestemmelser om hvordan kompensasjonsordningen skal være. Det følger av forslaget at nærmere bestemmelser om dette vil bli gitt i en seinere forskrift. Norges Bondelag mener lovforslaget er mangelfullt når det ikke inneholder nærmere bestemmelser om kompensasjonsordningen. Det gis ingen mulighet til å komme med konkrete innspill til teksten i det som skal sikre pelsdyrbøndene en nødvendig økonomisk trygghet rundt avviklingen. Det at det ikke er gitt forslag til konkrete bestemmelser om kompensasjon i høringsforslaget, forsterker usikkerheten til næringsutøverne som allerede er skapt ved det lavt anslåtte kompensasjonsbeløpet i lovforslaget, som gjennomgås nærmere i punkt 9.

Norges Bondelag mener at de nærmere bestemmelsene om kompensasjonen må foreslås og være på høring før et vedtak om et eventuelt forbud blir gjort. Alle sider ved kompensasjonen må være avklart samtidig som et mulig forbud skulle bli vedtatt. Videre må det være åpning for at det seinere kan hensyntas nye forhold ved kompensasjonen som ikke var kjent ved vedtakelsen. Det har aldri vært vedtatt et slikt næringsforbud tidligere, og det er da sannsynlig at det vil dukke opp forhold som ikke var kjent tidligere.

På bakgrunn av gjennomgangen ovenfor, og særlig hensyntatt Regelrådets kritikk av forslaget, mener Norges Bondelag at det ikke kan fattes vedtak om avvikling på det grunnlaget som foreligger i høringsutkastet. Det er her tale om å nedlegge en hel næring med store konsekvenser for menneskene som mister sine levebrød. Et så inngrepende lovvedtak kan ikke vedtas på et mangelfullt grunnlag. Av hensyn til næringsutøvernes rettssikkerhet mener Norges Bondelag det er behov for en grundigere vurdering av de samfunnsøkonomiske konsekvensene og økonomiske konsekvenser for pelsdyrnæringa. Det er også behov for en nærmere vurdering av kompensasjonsordningens rammer og bestemmelser, se punkt 5 og 8 nedenfor.

3. Om lovforslagets formål

Departementet skriver i sitt høringsbrev:

«Den nederlandske domstolen Gerechthof i Haag har i dom av 10. november 2015 omtalt begrunnelsen for forbudet slik (avsnitt 5.9): «Forbudet mot det å holde og avlive pelsdyr med tanke på å få tak i pelsen er begrunnet i en etisk norm der det å drepe for mat (en livsnødvendighet) er rettmessig, mens det å drepe for (andre) gjenstander ikke er berettiget. Lovgiveren har derfor funnet at det måtte skilles mellom pelsproduksjon, som ikke betegnes som en livsnødvendighet, og kjøtt til menneskeføde, som betegnes som en livsnødvendighet.»

I stortingsmelding 8 (2016/17) Om pelsdyrhold, skriver departementet følgende:

Vår dato
30.01.2019

Vår referanse
18/00818-15

"Pelsdyrhold innebærer som annet husdyrhold at dyrene holdes for menneskelige formål. Dersom man godtar dette, og heller ikke har prinsipielle innvendinger mot kommersielt dyrehold som sådan, kan det deretter spørres på hvilke vilkår man vil godta en slik produksjon."

Den gang konkluderte departementet slik (vår understrekning):

"Departementet finner det ikke nødvendig å konkludere i spørsmålet om det er etisk relevante forskjeller i formålet med pelsdyrhold og hold av dyr for kjøttproduksjon, men mener som uttalt av Rådet for dyreetikk i 1994 at det kan være vanskelig å legge avgjørende vekt på nødvendigheten av produktet i vurderingen av om et dyrehold er akseptabelt. For øvrig er det også svært mye annet dyrehold, særlig av hobby- og selskapsdyr, som vanskelig kan sies å være nødvendig, uten at dette resulterer i at en vurderer forbud mot slikt dyrehold. Departementet mener at formålet i seg selv ikke taler for et forbud mot pelsdyrhold, og at dette dyreholdet, på samme måte som andre tillatte dyrehold, er akseptabelt dersom det kan foregå på en måte som gir tilfredsstillende dyrevelferd."

I 2017 vedtok Stortinget bærekraftig utvikling av pelsdyrnæringa med nye krav til dyrevelferd. Som nevnt innledningsvis er disse endringene aldri blitt implementert i driften ettersom departementet trakk tilbake alle forskriftsendringer etter at Jeløya-plattformen var blitt framlagt. Hvilken effekt tiltakene ville ha for dyrevelferden er derfor heller ikke evaluert.

Landbruks- og matdepartementet begrunner det nye forslaget, om å forby pelsdyrhold, med at «hold av pelsdyr medfører belastninger på dyrene som ikke kan forsvares ut fra formålet med dyreholdet». Samtidig trekkes Nederlands vurdering av akseptable begrunnelser for avlaving inn som relevant å sammenlikne med. I Norge foreligger det ikke noe forbud mot å avlive friske dyr utenfor matproduksjonen. Mattilsynet avliver selv mange friske dyr i forbindelse med sin tilsynsvirksomhet i tilfeller der det er ressurskrevende for Mattilsynet å ivareta/omplasse dyra. Vi kan ikke se at begrunnelsen for avlaving i seg selv kan være grunnlag for et forbud mot en næring og mener derfor at dette eksempelet fra Nederland ikke er relevant for norske forhold.

Pelsdyrhold blei gjennom en brei faglig og politisk prosess behandlet med sikte på å identifisere og utbedre deler av aktiviteten som gir dårlig dyrevelferd. Etter gjennomgangen blei regelverket strammet inn og det blei innført nye krav til oppstalling og miljøberikelser for dyra.

Stortinget vedtok en bærekraftig utvikling av næringa så seint som i 2017. Med det nye lovforslaget behandles hold av pelsdyr på en ny og helt annerledes måte enn næringsvirksomhet i Norge er gjort til nå. Dette er alvorlig for pelsdyrnæringa, men fører i tillegg med seg en ny dimensjon av usikkerhet for alle som driver næring: **Det er ikke lenger hvordan du driver, men om omgivelsene ser på det du leverer som nødvendig, som blir avgjørende for om myndighetene vil tillate virksomheten.**

Et mulig næringsforbud for pels setter med det en alvorlig presedens for hvor lite som skal til for å kunne forby en hel næring. Derfor er utfallet i saken viktig for alle bønder og næringsdrivende i Norge.

Det finnes en rekke næringer og produksjoner der formålet kan framstå som unødvendig/ikke livsnødvendig, som for eksempel reklame, produksjon og salg av alkoholholdige drikkevarer, våpenindustri og produksjon av skismøring. Mange vil kanskje oppfatte produksjonen, formålet og/eller resultat av disse næringene som direkte skadelig for enten dyr, mennesker eller miljø. Det foreslås likevel ikke å forby slike næringer, men aktivitetene og produksjonsforhold reguleres strengt.

Norges Bondelag mener at eventuelle uheldige virkninger av ei næring må håndteres gjennom regulering av virksomheten, ikke gjennom forbud begrunnet i næringsas formål. Det må også gjelde for pelsdyrnæringa, slik Stortinget la til rette for gjennom sitt vedtak 10. januar 2017.

4. Om importforbud

Det offentlig oppnevnte pelsdyrutvalget vurderte i sin utredning (NOU 2014:15) om innførsel og omsetning av pelsprodukter bør forbys dersom pelsdyrnæringa avvikles i Norge. Et samla utvalg sa at dersom en mener at det er uakseptabelt å produsere bestemte typer pels i Norge, er det konsekvent også å forby annen økonomisk aktivitet som er basert på samme type produksjon som har skjedd utenfor landets grenser.

Norges Bondelag mener i tillegg at et omsetningsforbud er nødvendig fra samfunnets side for å utvise en konsekvent holdning overfor dem som mister næringsgrunnlaget, dersom det gjøres et ensidig nasjonalt vedtak om avvikling av produksjonen i Norge.

Utvalget drøfta om EØS-avtalen artikkel 11 regulerer Norges mulighet til å innføre et importforbud for pels. Artikkelen lyder:

Kvantitative importrestriksjoner og alle tiltak med tilsvarende virkning skal være forbudt mellom avtalepartene.

Utvalget konkluderte med at et importforbud av pels mest trolig er i strid med EØS sitt proporsjonalitetskrav. Det vil si at Norges regulering (avvikling) av innenlandsk pelsproduksjon ikke er tilstrekkelig som grunnlag for å forby samme produkt fra andre EØS-land der produksjonen av pels er lovlig.

Norges Bondelag krever at et eventuelt forbud mot produksjon av pels i Norge måtte bli fulgt opp med tiltak mot omsetning av importerte pelsprodukter. Hvis regjeringa ikke ønsker å innføre dette f. eks. på grunn av et ønske om å unngå konflikt i EØS, er det i seg sjøl et argument mot å innføre et særskilt næringsforbud for pelsdyrbønder i Norge.

5. Muligheter for omstilling dersom lovforbudet likevel vedtas

a. Begrenses av markedssituasjonen og er kostbart

Situasjonen i jordbruket er pr. nå at innen mange produksjoner er det full markedsdekning og til dels problemer med overkapasitet. Det er derfor liten plass for de produktene som omstilte pelsdyrgårder har forutsetninger for å produsere. Etter et tiår med underdekning og potensiale for økning i mange sektorer i norsk jordbruk bremser det nå opp.

Gjennom 2018 har reguleringslagene økt betydelig for alle kjøttslag, også for storfekjøtt. Situasjonen for lam er blitt noe bedre, men hver tredje sau som er slakta ligger nå på reguleringslager, i tillegg til at en del brukes til pelsdyrfôr. Innen storfeproduksjonen er det i dag et etterslep pga. rekruttering og nyinvesteringer som vil slå ut i økt produksjon i tida som kommer. Trender i forbruksmønsteret spiller i tillegg inn og vil påvirke og muligens redusere etterspørselen. For svin har produksjonsøkningen de siste åra medført overproduksjon, og dette blir forsøkt løst nå blant annet gjennom en utkjøpsordning. Det sier seg sjøl at i denne situasjonen ønsker en ikke at pelsdyrbønder starter opp med gris. Innenfor egg og kylling er markedssituasjonen krevende, blant annet på grunn av den utvidelsen av konsesjonsgrensa for kylling som regjeringa tvang igjennom for få år siden.

Innenfor planteproduksjonene er det fortsatt potensial i fôrveite, proteinvekster og frukt, grønt og bær. Det finnes altså markeder med muligheter til videre vekst, men det er for utvalgte produksjoner med særlig gode dyrkingsforhold for frukt, bær, og grønt, eventuelt korn.

Pelsdyrgårdene ligger i all hovedsak i grasområdene som er avhengig av å foredle gras til husdyrprodukter som vi ser det er markedsdekning for allerede. Særlig når det gjelder lammekjøtt og ku- og geitemelk. Også på storfe er det uvisst hvor stor underdekning som det reelt sett er behov for å fylle opp i markedet. Noen kan kanskje etablere seg med frukt eller bær, men ellers er tradisjonell matproduksjon lite aktuelt som omstillingsmål. Antakelig må omstilling konsentreres om bruk og brukere med særlige forutsetninger for næringsutvikling i form av turisme, utmark, lokal foredling, Inn på tunet eller andre tilsvarende aktiviteter. En uttalelse fra Bondelaget i Sogn og Fjordane illustrerer poenget:

Ingen av pelsdyroppdrettarane hos oss kan legge om drifta til annan husdyrproduksjon. Nokon av dei driv i dag med sau og ku i mindre skala, men arealgrunnlaget på eigedommane er slik at det vil vere svært vanskeleg og svært kostbart å utvide produksjonen i stor nok grad til at det skal kunne verte eit heiltids levebrød. Ein av våre pelsdyroppdrettarar driv fulltid på leigd areal og har ikkje alternativ.

Pelsdyrbøndene er heller ikke aleine om å ha et omstillingsbehov. På grunn av rovviltforvaltninga har beitebrukere i rovviltutsatte områder, spesielt i ulvesonen, gitt opp sitt husdyrhold. For mange av dem ville pelsdyroppdrett kunne vært et godt og gunstig alternativ, eller tillegg til annen produksjon. Slik er et mulig næringsforbud for pels med og forsterker andre problemer landbruket har, også dem påført næringa av myndighetene.

b. Sluttpakke – utdanning/omskolering

Omstilling til andre næringer enn landbruk kan raskt bli mer aktuelt og relevant enn omstilling til annen landbruksbasert produksjon. Dette vil kreve en innsats og ressurstilgang som vil måtte komme i tillegg og på flere områder enn en omstilling til «noe annet» innenfor de tradisjonelle landbruksproduksjonene.

Det bør bli aktuelt å tilby sluttpakke som kan gi grunnlag for høyere utdanning eller fagutdanning. Ei slik sluttpakke må være minst treårig og kompensere for:

- Tapt inntekt
- Kostnader til hybel må regnes inn i ei sluttpakke med formål omskolering og utdanning. Det er lite trolig at pelsdyroppdrettere kan bo heime under utdanning.

Behovet for omskolering kan for eksempel illustreres med fakta fra Trøndelag: Med en gjennomsnittsalder på 52 år og der 80 % av produsentene ikke har annen utdanning enn grunnskole og videregående skole vil det å skaffe seg nytt arbeid eller ny næring by på store utfordringer. Det må iverksettes relevante fagutdanningsløp ut fra arbeidsmarkedet i de enkelte kommunene.

c. Økonomisk kompensasjon for opprydding – sanering

Dette må dekkes fullt ut, etter en av to modeller

- Bruker gjør det sjøl og får kompensert etter avtale
- Staten tar ansvar for sanering – pelsdyroppdretteren kan leies inn til å gjøre jobben

Eksempel på utregninger som fylkeslag fra oss har fått fra lokale pelsdyrslag:

Minkfarm Rogaland:	1.100 kr pr. tise for å rydde opp
Revefarm Oppdal, 800 tisper:	2,8 mill. kr for å rydde opp = 3.500 kr pr. tise

Ett tredje eksempel er laget for Agdenes kommune, der kostnaden med riving, rydding og sortering/ bortkjøring er beregnet til 26,8 mill. kr etter følgende regnestykke (beregningen er gjort av kommunen):

10.200 meter revehus x 1.607 kr/ meter =	16,4 mill. kr
2.800 m ² isolerte hus x 3.318 kr/ m ² =	9,3 mill. kr
1.005 m ² uisolerte hus x 1.143 kr/ m ² =	1,1 mill. kr
I alt kr	= 26,8 mill. kr

Det er dessuten meget strenge regler for sanering, kildesortering og deponering av avfall som må følges, og det følger kostnader til korrekt behandling av avfallet.

d. Omstillingstiltak i kommunen

I Regjeringserklæringa (både Jeløya- og Granavolden-plattformen) står det i tillegg: «*Ta initiativ til et samarbeid med kommuner der pelsdyrnæringen er av vesentlig betydning for å sikre omstillingstiltak og fleksibilitet for pelsdyrprodusenter som omfattes av avviklingen.*»

Vår dato
30.01.2019

Vår referanse
18/00818-15

Dette er ikke tatt inn i lovforslaget og forslaget til kompensasjon, og dette må komme med i det videre utredningsarbeidet hvis lovforslaget ikke stanses.

På den annen side er det erfaring for at tilsvarende kompensasjon, eksempelvis til berørte kommuner med ulvrevir, er så liten at det kompenserer for svært lite. Kommunene foretrekker å ha et aktivt næringsliv, med aktive bønder – pelsdyrprodusenter så vel som beitebrukere – fremfor mindre årlige overføringer fra staten. Ei videreføring av næringa er derfor det beste for alle parter.

En realistisk vurdering tilsier at ei tenkt avvikling av pelsdyrholdet betyr redusert landbruksdrift og næringsvirksomhet i de områdene pelsgårdene ligger. Markedssituasjonen for mange av jordbruksproduksjonene en kunne omstilt til er slik at dette ikke er særlig aktuelt. Veldig mange av pelsdyrgårdene har heller ikke et areal- eller ressursgrunnlag som gjør det mulig for bonden å skape seg et inntektsgrunnlag innenfor en annen produksjon. En eventuell omstilling i den situasjonen pelsdyrforbudet nå aktualiserer, vil også medføre store menneskelige omkostninger for dem som rammes og deres familier.

6. Eksport

EXPORTVERDI (mill nok)	Gjennomsnitt 2015-17	Gj.sn. MRX 2015-17	Forklaring	Rangering
02 kjøtt	201,0	9 %		5
04 melk, meieriprodukt, egg oa	763,7	36 %	ost	1
07 poteter og grønnsaker	16,1	1 %		
08 frukt og bær	57,0	3 %		6
10 korn	4,1	0 %		
05 animalske produkter ellers	299,3	14 %	sæd/lever	3
16 kjøttprodukter	39,3	2 %	pølse/skinke	8
41 rå huder og skinn	266,0	12 %	storfehuder	4
43 pelsskinn og varer derav	442,0	21 %	pels	2
51 ull og dyrehår, garn	51,3	2 %	ull	7
Sum landbrukspolitisk mest relevante eksport (mrx)	2139,9	100 %		

Kilde: Eksportsatsing i Norsk jordbruk? Agri Analyse/Ruralis utredning. Rapport 1 - 2019

Av de landbrukspolitisk mest relevante produktene er eksporten av meieriprodukter, i praksis ost, viktigst med en eksport på ca. 600 millioner kroner årlig. Pelsskinn er den nest største, deretter animalske produkter der embryo og sæd fra svin og storfe er store produkter, så kommer kjøtt, og plussprodukter fra kjøttproduksjon.

Vi ser av tabellen at pelsskinn er en svært viktig eksportvare fra landbruket. Den er både basert på råvarer som er produsert i Norge i all hovedsak på innenlandske ressurser, og samtidig skjer dette på ordinær kommersiell basis, og ikke primært som et reguleringstiltak, slik tilfellet har vært for osteeksporten.

Pels er så langt den mest vellykka og best etablerte eksportproduksjonen vi har innen landbruket, ikke minst på grunn av godt innarbeida markedskanaler gjennom samarbeidet med København Fur i København. Hva det vil koste å etablere noe tilsvarende for andre produkter har vi ingen oversikt over i dag. Heller ikke om det faktisk er mulig. Kompetansen på internasjonal markedsføring og handel som en har innen pelsnæringa, ville vært verdifull å dra nytte av for andre produktgrupper. Hvis et norsk forbud innføres er ikke det lenger aktuelt.

Det er et stort paradoks at et mulig forbud mot pelsdyrnæringa foreslås samtidig som norske myndigheter ønsker å stimulere til mer eksport av norske landbruksvarer og framhever dette som en viktig utviklingsmulighet for næringa.

Forslaget om å forby pelsdyrnæringa illustrerer en manglende sammenheng mellom mål og tiltak i regjeringas landbruks- og næringspolitikk og i strategiene for verdiskaping.

7. Utnyttelse av biprodukter fra slakteri- og fiskerinæringene

Den viktigste innsatsfaktoren i pelsproduksjonen er biprodukter fra slakteri- og fiskerinæringene. Pelsdyrene er effektive renovatører, som videreforedler avskjær fra matindustrien. I 2014 utnyttet næringa 46 000 tonn biprodukter, i tillegg blei det eksportert 70 000 tonn til pelsdyrfôr i utlandet. Samlet forbruk av biprodukter inklusiv eksport er økt med 60 prosent siden 2010. Salget av biprodukter er viktig for næringsmiddelindustrien, og ofte er det ikke andre alternativer enn destruksjon. Ved å utnytte biproduktfraksjonen bidrar pelsdyrnæringa til bærekraftig utvikling ved gjenbruk av ressurser.

Slakterinæringa viser til at pelsdyrproduksjonen genererer en betydelig verdiskaping for deres sektor, gjennom dette lønnsomme salget av biprodukter fra virksomheten til pelsdyrfôr. Tall fra Nortura framlagt i forbindelse med NOU 2014:15. viser at verdiskapinga i sjølve fôrproduksjonen utgjør om lag 100 mill. kroner, og at råvareverdien av biprodukter fra slakteriene utgjør om lag 40 prosent av dette.

Salg av biprodukter til pelsdyrfôr gir bedre økonomisk utbytte enn om det selges til alternative formål, som for eksempel til kjæledyrfôr eller går til eksport. For mange produkter er det ingen andre betalingsvillige avsetningskanaler enn pelsnæringa, og da må gjenværende biprodukter fra slakterivirksomhet leveres til destruksjon i stedet, noe som medfører en ekstra kostnad for norsk matindustri.

Et mulig forbud mot pelsdyrnæring i Norge vil bryte en kjede der biprodukter/avfall blir brukt som ressurs inn i en lønnsom virksomhet, og der det skapes inntekter og verdier i et marked. Pr i dag er det ingen alternativ bruk av dette som vil gi tilnærma samme lønnsomhet uten betydelig offentlig støtte.

Kompensasjonsordning og erstatningstilbud

8. Om kompensasjonsordningen

a. Økonomisk tap må erstattes fullt ut

I høringsforslaget er det inntatt en bestemmelse om at departementet skal kunne gi en forskrift om økonomisk kompensasjon til oppdretterne. Det er ikke angitt nærmere i forslaget til § 3 hva kompensasjonen skal dekke, men dette er beskrevet nærmere i høringsnotatet. I høringsnotatet angis det at det skal gis individuell kompensasjon for verdien av ikke-realiserbar kapitalbeholdning og en standardisert kompensasjon for kostnader til avvikling og rydding etter driften. Videre foreslår departementet en omstillingspakke som øremerkes omstilling til annen landbruksvirksomhet på gården. Denne kompensasjonsordningen skal tilfredsstillende følgende del av Jeløya-erklæringen:

«Kompensasjonsordningen utredes og klargjøres i løpet av 2018 for å gi aktørene nødvendig trygghet for gjennomføring av avviklingen.»

Norges Bondelag mener at pelsdyroppdretterne må erstattes fullt ut for hele det økonomiske tapet som forbudet medfører, for at de skal sikres slik «nødvendig trygghet» ved avviklingen som regjeringen har uttalt at oppdretterne skal gis. Dette omfatter ikke bare det rene pelsdyroppdrettet, men også førkjøkkenene og tilbud av pelsingstjenester som også eies og driftes av oppdretterne selv. En avvikling av næringa vil få store konsekvenser for den enkelte oppdretter, som vil miste hele eller deler av sitt økonomiske livsgrunnlag. Det er derfor behov for at forbudet må betraktes som et ekspropriasjonsartet inngrep for å sikre aktørene den nødvendige trygghet i avviklingen.

Dersom aktørene skal sikres en nødvendig trygghet, er det påkrevd at hver og en pelsdyrbonde må få erstattet sitt fulle individuelle økonomiske tap ved avviklingen av næringa, herunder tap av fremtidig næringsinntekt, verdiforringelse av investert realkapital og oppryddingskostnader. Utgangspunktet for vurderingen må skje under forutsetning av en videre bærekraftig utvikling av pelsdyrnæringa, slik som det var forutsatt at næringa skulle videreføres i Stortingsvedtaket av 10. januar 2017. Det er mange pelsdyroppdrettere som har foretatt betydelige investeringer etter Stortingets vedtak i januar 2017, og disse må få erstattet sine økonomiske tap som følge av forbudet. Videre var det mange pelsdyrbønder som hadde investert stort i utbedringer av anleggene sine som følge av skjerpede krav til dyreholdet i perioden før 2014. Det vises i denne sammenheng til følgende utdrag fra NOU 2014:15 – «Norsk pelsdyrhold – bærekraftig utvikling eller styrt avvikling?» - punkt 9.3.4, på side 109:

«De aller fleste norske pelsdyrfarmer har gjort betydelige investeringer i utbedringer av anleggene som følge av skjerpede krav til blant annet dyrevelferd. Utvalget har ikke oversikt over den samlede gjeldssituasjonen i næringa, men anser det sannsynlig at svært mange har betydelig gjeld med pant i anleggene.»

Innføring av et regelverk som innebærer en rask avvikling av produksjonen i disse anleggene uten kompenserende ordninger, vil derfor høyst sannsynlig innebære at mange ikke vil kunne håndtere sine økonomiske forpliktelser. Dette vil igjen kunne

Vår dato
30.01.2019

Vår referanse
18/00818-15

gi betydelige økonomiske tap også for tredjeparter i form av kredittinstitusjoner, ansatte, fôrprodusenter, leverandører og andre kreditorer. For produsenter som driver virksomheten som enkeltpersonforetak, vil også bolig og andre eiendeler bli omfattet. Disse forholdene vil også kunne gjelde ved en gradvis avvikling.»

I utdraget beskrives den økonomiske situasjonen til mange pelsdyrfarmer. Dette viser at det er nødvendig med en kompensasjonsordning som sikrer at pelsdyroppdretterne får tilstrekkelig kompensasjon til å håndtere sine gjeldsforpliktelser. Dette underbygges også av Sparebank 1 SR-Bank sine undersøkelser av gjeldsbelastningen i næringa, som har regnet på konsekvensene av forslaget for bankens nærmere 30 kunder med pelsdyrhold, jf. artikkel i Nationen 11. januar 2019 som er vedlagt høringsuttalelsen her. Banksjefen for landbruk i banken uttaler at bortimot en tredjedel av pelsprodusentene vil sitte igjen med så mye gjeld at de vil slite med å betjene lånene sine, dersom høringsnotatets kompensasjonsordning vedtas. Banksjefen uttaler at mange vil slite med å igangsette ny virksomhet på grunn av gjeldsgraden, og at det er risiko for personlige konkurser. Dette underbygger at kompensasjonsordningen må gi bøndene full erstatning for sine økonomiske tap i forbindelse med avviklingen.

I høringsnotatet er det angitt at beregningen av «*ikke-realiserbar kapitalbeholdning*» skal ta utgangspunkt i bokført verdi av kapitalbeholdningen. Det er dermed de balanseførte skattemessige verdiene i gårdsregnskapet som skal utgjøre beregningsgrunnlaget. En slik beregning vil ikke gi erstatning for det reelle verditapet på gården. Vedlikeholdsinvesteringer medregnes ikke i bokført verdi i gårdsregnskapet. Dermed vil ikke verdiøkninger som vedlikehold har medført omfattes av beregningsgrunnlaget for kompensasjonen. Dette viser at det må skje en konkret verdivurdering for hver enkelt oppdretter, slik at det reelle verditapet blir erstattet.

Departementet skriver i høringsnotatet at «*annen fast eiendom og løsøre som kan brukes utenfor pelsdyrvirksomhet faller utenfor*» kompensasjonsordningen. Dette må skjønnsmessig vurderes. Mange pelsdyrgårder drives som kombinasjonsbruk, der pelsdyrnæringa står for den største inntekten. I slike tilfeller må mest sannsynlig hele gården avvikles. Kompensasjonsordningen må ta hensyn til dette slik at de kombinasjonsbruk som nedlegges får full erstatning for fast eiendom og løsøre som ikke lenger er anvendbare etter avviklingen.

Norges Bondelag mener at pelsdyrbøndene må ha rett til å få dekket utgifter til rådgivere i kompensasjonsprosessen. Dette er nødvendig for at bøndene skal sikres trygghet om at man kommer frem til en riktig erstatning for sitt bruk. Slik rådgivningsbistand kan være bistand fra advokat i vurderingen av kompensasjon og/eller teknisk bistand til vurdering av omlegging av produksjonsenhetene til annen virksomhet. Dette må det fastsettes bestemmelser om i kompensasjonsordningen.

Vår dato Vår referanse
30.01.2019 18/00818-15

b. Skatte- og avgiftsmessige konsekvenser for utbetalt erstatning ved nedlegging

Høringsnotatet inneholder ingen beskrivelse av hvordan utbetalt erstatning skal beskattes. Vi legger derfor til grunn at det er de ordinære skatteregler for erstatningsutbetaling som legges til grunn.

I høringsnotatet foreslås det en kompensasjon til pelsdyroppdretterne på 365 millioner kroner. Kompensasjonen skal hovedsakelig dekke ikke-realiserbare kapitalbeholdninger og kostnader ved avvikling, og det er bokførte verdier som utgjør erstatningsgrunnlaget. Med andre ord vil ikke denne størrelsen på erstatningen medføre noen skattepliktig gevinst.

Norges Bondelag mener derimot at det foreslåtte kompensasjonsbeløpet ikke er tilstrekkelig. For å dekke reelle kostnader, tapte investeringer og tap av framtidig inntekt må erstatningen opp på et nivå på over to milliarder kroner, se punkt 9 nedenfor.

Skatteloven § 14-73 inneholder bestemmelser om betinget skattefritak ved ufrivillig realisasjon av landbrukseiendom. Denne bestemmelsen gir den som mottar erstatning et utvidet reinvesteringsområde, der en kan reinvestere erstatningssummen skattefritt i «*erverv av eller påkostning på areal, bygg eller anlegg som brukes i skattyterens næringsvirksomhet eller annen inntektsgivende aktivitet*». Norges Bondelag mener at nedleggingsforslaget er å anse som et ekspropriasjonsartet inngrep, og vi ber derfor om at denne lovbestemmelsen utvides til også å omfatte erstatning som utbetales ved nedlegging av pelsdyrnæringa. Det vises i denne sammenheng til at pelsdyroppdretterne i Nederland blei gitt tilsvarende mulighet ved avviklingen av pelsdyroppdrett i Nederland i 2013.

I henhold til merverdiavgiftslovens § 9-2 skal inngående merverdiavgift justeres når bruken av en kapitalvare endres fra fradragsberettiget formål til ikke-fradragsberettiget formål, eller motsatt. I praksis betyr dette at bygninger brukt i pelsdyrproduksjonen og som tas i bruk til annet formål utenfor merverdiavgiftsloven må tilbakebetale tidligere fradragsført merverdiavgift. Dette er urimelig, i og med at denne endringen ligger utenfor den næringsdrivendes kontroll. Vi ber derfor om at departementet sørger for nødvendige presiseringer i lovverket slik at justeringsplikt ikke inntreffer for de som på grunn av forbudet må ta kapitalvarer til bruk i ikke-avgiftspliktig virksomhet.

c. Oppsummert

Norges Bondelag krever at kompensasjonsordningen sikrer at aktørene innenfor pelsdyrnæringen erstattes fullt ut for hele det økonomiske tapet som et eventuelt forbud medfører, herunder følgende tapsposter:

- **Tap av fremtidig næringsinntekt**
- **Verdiforringelse av investert realkapital**
- **Oppryddingskostnader, som redegjort for i punkt 5 bokstav c**

Erstatningen må beregnes individuelt for hver enkelt aktør. I kompensasjonsprosessen må pelsdyrbøndene få dekket utgifter til rådgivere for å

sikre et korrekt erstatningsoppgjør. Oppgjøret må sikre at pelsdyroppdretterne får tilstrekkelig kompensasjon til å håndtere sine gjeldsforpliktelser.

Det er bra at det i høringsforslaget er inntatt forslag til omstillingspakke for omstilling til annen landbruksvirksomhet på pelsdyrgårdene ved et eventuelt forbud mot pelsdyrvirksomhet. Norges Bondelag mener likevel at omstillingsspørsmålet må utredes nærmere, og det vises til punkt 5 bokstav a om de utfordringer omstilling byr på. Norges Bondelag mener videre at kompensasjonsordningen må inneholde en omstillingspakke som kan gi grunnlag for høyere utdanning eller fagutdanning innenfor nye yrker, se punkt 5 bokstav b.

Det er ikke inntatt i lovforslaget og forslaget til kompensasjon noe om samarbeid med kommuner hvor pelsdyrnæringen er av vesentlig betydning, for å sikre omstillingstiltak og fleksibilitet for pelsdyrprodusenter som omfattes av avviklingen, se punkt 5 bokstav d. Norges Bondelag mener at dette må komme med som en del av det videre utredningsarbeidet.

Norges Bondelag ber om at det gjøres presiseringer i regelverket vedrørende skatt og merverdiavgift slik som angitt i punkt 8 bokstav b ovenfor.

9. Om erstatningstilbudet

I høringsnotatet foreslås det en kompensasjon til pelsdyroppdretterne på til sammen 365 millioner kroner. Summen er fordelt med 265 millioner kroner til kompensasjon for ikke-realiserbare kapitalbeholdninger, 50 millioner kroner til avviklingskostnader og 50 millioner kroner til omstillingsmidler. Dette er basert på en kalkyle fra NIBIO fra 2018, som igjen er en oppdatering av en rapport fra Menon fra 2016. Dyrevernalliansen har også fått Menon til å oppdatere rapporten fra 2016, ifølge høringsnotatet.

Anslag fra Oslo Economics og Samfunnsøkonomisk analyse viser imidlertid at kompensasjonen må opp på et nivå på over to milliarder kroner for å kunne dekke reelle kostnader, tapte investeringer og tap av framtidige inntekter for pelsdyrnæringa. Dette tilsier at beregningene som er gjort vedrørende erstatningsbeløpet i høringsnotatet er satt altfor lavt. Det vises også i denne sammenheng til Regelrådets høringsuttalelse datert 21. desember 2018, som er gjengitt under punkt 2. Regelrådet poengterer i sin høringsuttalelse at de økonomiske vurderingene i høringsnotatet er mangelfulle. Når analyser fra forskjellige analysebyråer spriker så mye, sett bort fra at forutsetningene kan være noe forskjellige, er det grunn til at avsetningen til erstatningsordningen må vurderes nærmere og på et bredere grunnlag.

Det store spriket og ulikheten i erstatningsanslag kan illustreres ytterligere ved å vise til et underlagsmateriale som blei laga for pelsdyrutvalget: *NILF-notatet Perspektiver på pelsdyrnæringen i dagens og framtidens Norge, 2014*. I notatet er årlig verdiskaping i pelsdyrnæringa beregnet til 298 millioner kroner. Ved beregning av offentlig erstatning skreiv NILF at det er vanlig å legge til grunn ei kalkulasjonsrente på fire prosent (4 % p.a.). Den kalkulasjonsrenta er lagt til grunn for beregninga av et mulig erstatningsbeløp for tap av inntekt dersom alle som driver pelsdyroppdrett skulle legge ned samtidig og for all tid.

Vår dato	Vår referanse
30.01.2019	18/00818-15

Om en beregner hele denne kostnaden, inkludert noe kapital til omstilling, til en engangssum, så vil det beløpe seg til 7,45 milliarder kroner, ifølge daværende NILF (nå NIBIO).

Det kan se ut til at departementet bryter vilkåret i regjeringserklæringa fra 2018 når det fastsettes hvilke pelsprodusenter som skal omfattes av kompensasjonsordningen. LMD foreslår at ordningen omfatter dem som holder pelsdyr «ved lovens ikrafttredelse» (Lovforslaget §§ 2 og 3), mens både den gamle og den nye regjeringserklæringa oppgir «eksisterende næringsaktører pr 15.01.18».

Norges Bondelag mener at det må settes av i størrelsesorden to milliarder kroner til kompensasjonsordningen, slik som anslagene fra Oslo Economics og Samfunnsøkonomisk analyse tilsier. Dette er imidlertid kun anslag av næringas tap, og det prinsipielt viktigste er at hver og en aktør får erstattet sitt fulle økonomiske tap slik som angitt i punkt 8 bokstav a. Kompensasjonsordningen må omfatte alle eksisterende næringsaktører pr 15. januar 2018, jf. både Jeløya-plattformen og Granavolden-plattformen.

Avslutning

Avslutningsvis er det nærliggende å sitere fra Franz Kafkas bok, Prosessen: «-Bort herfra, det er mitt mål».

Sitatet i boka er et uttrykk for tendensen til handling for handlingens egen skyld, noe som også kan beskrive regjeringas utviklingsforslag for pelsdyrholdet. Her aner en at hovedmotivet har vært å vise handlekraft, for å styrke seg i en konkurranse om utvalgte velgergrupper som er definert som attraktive blant regjeringspartiene, og da i særlig grad hos Venstre. Måten regjeringas prosess er gjennomført på – rask, lukket og uten hensyn til enkeltpersonene og familiene som blir rammet og må bære følgene – er med og styrker oppfatningen av at dette er motivasjonen bak forslaget. Norges Bondelag mener i så fall det er sterkt å beklage, og minner om at i vårt land er regjeringa til for borgerne – ikke omvendt.

Med hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Lars Petter Bartnes

Sigrid Hjørnegård